

Proč na čistém vzduchu záleží víc, než si myslíte

Jak čistý vzduch ovlivňuje váš život každý den

Co je kvalita ovzduší?

Kvalita ovzduší vyjadřuje, jak čistý nebo znečištěný je vzduch, který dýcháme. Je určována množstvím škodlivých látek (tzv. polutantů) v ovzduší. Tyto látky mohou pocházet z přírodních zdrojů (např. prach, pyl, sopečný popel) i z lidské činnosti (doprava, průmysl, spalování paliv).

Kvalita ovzduší závisí z velké části na lidské činnosti a každý z nás může přispět ke zlepšení. Nejlepší cestou, jak zlepšení dosáhnout, je abychom měli správné a jasné informace o tom, jaká je úroveň znečištění, co jí ovlivňuje, jak ji lze zlepšit, popř. jaké jsou dopady zvýšené úrovně znečištění. Právě osvěta v oblasti kvality ovzduší je cílem těchto stránek, které obsahují spoustu důležitých informací, odkazů na další zdroje a představují určité verze ukazatelů pro ty, kteří chtějí o kvalitě ovzduší vědět více.

Každý den dýcháme více než 20 000 nádechů, ale málokdy se zamýšlíme nad tím, co vlastně proudí do našich plic. Kvalita ovzduší není jen téma pro vědce nebo ekologické aktivisty. Ovlivňuje naše zdraví, energii, náladu i délku života. A přesto ji často bereme jako samozřejmost.

Kvalita ovzduší není jen otázkou zdraví. Znečištění ovlivňuje i přírodu – ničí vegetaci, snižuje úrodnost půdy a ohrožuje biodiverzitu. Navíc má ekonomické dopady, kterými jsou vyšší náklady na zdravotní péči. Čistý vzduch tedy není luxus, ale investice do budoucnosti.

Znečištěné ovzduší není jen problém velkých měst. Znečišťující látky, především pak jemné prachové částice, se dostávají do našich plic i v menších obcích. Tyto látky mohou způsobovat respirační potíže, zhoršovat astma, zvyšovat riziko srdečních onemocnění, a dokonce ovlivňovat naši imunitu. Podle studií Světové zdravotnické organizace je špatná kvalita ovzduší jedním z největších zdravotních rizik současnosti.

Lokální topeniště (domácí kotle, kamna, krby) mají na kvalitu ovzduší v České republice zásadní vliv. Spalování pevných paliv (uhlí, dřevo) v nevyhovujících kotlích produkuje mnohonásobně více škodlivin než velké zdroje znečišťování. Na drobné částice se váží různé toxické látky, často s karcinogenními a mutagenními účinky, zejména pak benzo(a)pyren. Poléťavý prach, označující se zkratkou PM (z anglického sousloví particulate matter), značí velikost částic v mikrometrech, takže PM10 znamená skupinu částic menších než 10 mikrometrů. Čím jsou částečky prachu menší, tím déle zůstávají zvířené v ovzduší a tím hlouběji pronikají do plic (částice menší než 1 µm mohou vstupovat přímo do plicních sklípků).

Domácnosti se podílejí na emisích poléťavého prachu až ze 78 % a na emisích benzo(a)pyrenu dokonce z 98 %. Benzo(a)pyren je látka s vysokým karcinogenním potenciálem, jejíž dlouhodobá expozice zvyšuje riziko rakoviny plic. Jemné prachové částice pronikají hluboko do plic a krevního oběhu a tím zvyšují riziko astmatu, chronických bronchitid, infarktu či mrtvice.

Jak situaci zlepšit?

- **Výměna starých kotlů** za moderní (emisní třída IV, V, ekodesign).
- **Kotlíkové dotace** a podpora přechodu na plyn, tepelná čerpadla, biomasu.
- **Správné topení** – suché dřevo, žádné odpady.
- **Osvěta a kontrola** – pravidelné revize kotlů, informování obyvatel

Řešení problémů s obtěžováním kouřem ze spalování paliv

Zákon o ochraně ovzduší a další legislativní předpisy poskytují občanům možnosti, jak se bránit obtěžování kouřem způsobeným spalováním materiálů, ať se jedná o paliva v kotlích či topidlech (kamna, krby) či biomasy v otevřených ohništích, nebo nelegální spalování odpadů.

Ke kontrole a vymáhání příslušných ustanovení zákona o ochraně ovzduší, pokud se jedná o zdroje do 300 kW jmenovitého tepelného příkonu, jsou oprávněny **obce s rozšířenou působností (ORP)**. V případě podání stížností se tedy obraťte na místně příslušný obecní úřad obce s rozšířenou působností. Tento úřad má možnost zjistit objektivní stav provozování těchto zdrojů, s využitím možností provedení kontroly kotle či topidla v obydlí, přičemž v případech, kdy je to účelné, může odebrat i vzorky popela pro prokázání případného spalování odpadu. Dále si může ORP vyžádat doklad o provedení kontroly technického stavu a provozu, doklad o palivu, udělovat sankce za porušení zákonných povinností či ukládat nápravná opatření ke zlepšení stávajícího stavu.

Více informací o této problematice je možné nalézt ve sdělení Odboru OŽPaZ, oddělení ochrany ovzduší:

[Jak správně topit - Webový portál Středočeského kraje](#)